

RECENZIA PUBLIKÁCIE

Anna Eliašová, Ľubica Derňárová a kol.:

Komunikácia zdravotníckeho pracovníka so sluchovo postihnutými

Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta zdravotníctva, 2010, s. 174

ISBN 978-80-555-0271-7

Autor recenzie: doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.

Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave,

Katedra klinických disciplín, Univerzitné nám. 1, 918 43 Trnava

e-mail: pavol.beno18@gmail.com

Odborné podujatia zamerané na pacientov s postihnutím sluchu sa ako v Českej, tak aj v Slovenskej republike začali rozbiehať iba v posledných rokoch, sú stále ešte iba v začiatkoch. Prvé konferencie v ČR sa konali v marci a decembri 2007 v Brne a v Prahe. V SR sa konali v októbri 2009 v Trnave a v septembri 2010 v Prešove. Prax a viaceré dotazníkové výskumy ukázali, že komunikácia v zdravotníctve medzi sluchovo postihnutými pacientmi a zdravotníckym personálom často zlyhá. Problémom sa javí oblasť vzdelávania pracovníkov v zdravotníctve, ktorí sú v našich podmienkach nedostatočne pripravení na zvládanie poskytovania zdravotnej starostlivosti sluchovo znevýhodneným pacientom. V tejto oblasti je veľmi potrebné ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov s cieľom dosiahnuť, aby sestry a lekári mali aspoň základné informácie, vedeli ako riešiť a zvládať rôzne situácie podmienené inými životnými podmienkami ľudí s postihnutím sluchu. Ľudia s postihnutím sluchu narážajú pri návšteve zdravotníckych zariadení na viaceré ťažkosti a bariéry, ktoré nesúvisia s chorobou a vyšetrením ale s komunikáciou. Hlavným problémom osôb s postihnutím sluchu je vytvorenie primeranej komunikácie medzi pacientom a sestrou, medzi pacientom a lekárom prípadne ďalším zdravotníckym personálom, odstránenie komunikačnej bariéry.

Záslužným počinom v tomto smere je vydanie prvej slovenskej monografie Komunikácia zdravotníckeho pracovníka so sluchovo postihnutými spracovanej autorským kolektívom pracovníkov Fakulty zdravotníctva prešovskej univerzity v Prešove (Ľubica Derňárová, Anna Eliašová, Terézia Fertal'ová, Marta Jakubíková, Iveta Ondriová, Jana Slaninková). Publikácia vznikla na základe riešenia projektu KEGA č. 3/6070/08 Komunikácia so sluchovo postihnutými v ošetrovateľskej praxi, MŠVVaŠ SR. Pri tvorbe publikácie partnersky spolupracovala Spojená škola internátna Pavla Sabadoša v Prešove. Žiakom tejto školy patrí poďakovanie za pravidelnú účasť na fotografovaní a spracovávaní vybraných posunkov tak, aby

boli prístupné pre študentov zdravotníckych odborov ale aj pre zdravotníckych pracovníkov, ktorým je táto publikácia určená s cieľom zefektívniť komunikáciu so sluchovo postihnutým jedincom.

Po formálnej stránke sa monografia delí na úvod, šesť kapitol, záver, zoznam bibliografických odkazov, zoznam tabuliek a zoznam obrázkov. V prvej kapitole Sluchové postihnutie autori uvádzajú históriu starostlivosti o nepočujúcich, diagnózu poruchy sluchu, rozdelenie sluchových porúch (podľa miesta, stupňa a etiológie), stupne postihnutia a kvalitu života nepočujúcich. Postupy včasnej diagnostiky porúch sluchu a odborná pomoc podpora sú veľmi dôležité, pretože od toho závisí rozvinutie reči, pedagogika a úspešnosť rehabilitáciu takto postihnutých detí a možnosti ich začlenenia do počujúcej spoločnosti. Aspekty postihnutia sluchu sú veľmi široké a tieto skutočnosti nemusia byť známe ani počujúcim odborníkom v zdravotníctve. Iba málo počujúcich si uvedomuje, že strešný termín sluchovo postihnutí zahŕňa dosť veľkú skupinu sluchovo postihnutých, pričom každé postihnutie sluchu (nedoslýchaví, ohluchnutí, nepočujúci) má špecifické problémy a ich potreby sa diametrálne odlišujú.

Sluchové postihnutie u detí je obsahom druhej kapitoly. V jej úvode sa preberajú špecifiká psychomotorického vývinu sluchovo postihnutého dieťaťa. V ďalších podkapitolách sa autori venujú problematike rodiny so sluchovo postihnutým dieťaťom, vzdelávaniu a výchove sluchovo postihnutých detí a ich rodín a špeciálnej pedagogike sluchovo postihnutých detí. Poradenstvo je na väčšine foniatrických pracovísk u nás zamerané tradične orálne, t.j. preferuje používanie artikulovanej, hovorenej reči, čo môže sťažovať efektívnu komunikáciu v prípade komunikácie nepočujúceho pacienta a počujúcej sestry, ktorá posunkovej reči nepočujúcich nerozumie. Lekári a sestry všeobecne majú u nás ešte stále často sklon pristupovať k postihnutiu sluchu u svojich pacientov len po stránke medicínskej a „zabúdajú“ či (buď vedome alebo nevedome) obchádzajú ich psychické a socio-kultúrne problémy.

Tretia kapitola je teoretická a venovaná komunikácii medzi zdravotníkom a pacientom. Autori preberajú rozdelenie komunikácie a charakteristiku verbálnej, ako aj neverbálnej komunikácie (proxemika, posturika, haptika, kinezika, mimika, gestika) medzi zdravotníckym pracovníkom a pacientom, ako aj význam komunikácie. Schopnosť dobre a efektívne komunikovať by mala patriť k najdôležitejším schopnostiam každého zdravotníka.

Štvrtá kapitola je zameraná na komunikáciu medzi zdravotníckym pracovníkom a sluchovo postihnutým. Autori tu venujú pozornosť všeobecným pravidlám komunikácie zdravotníckeho personálu so sluchovo postihnutými a špecifikám komunikácie so sluchovo postihnutým. Opisujú pravidlá (zásady) komunikácie so sluchovo postihnutým vrátane zásad komunikácie s tlmočníkom. Ďalej sú opísané formy komunikácie sluchovo postihnutých (posunkový jazyk

a orálna reč nepočujúcich) a kompenzačné pomôcky. Znalosť týchto všeobecných pravidiel a zásad je pre pracovníkov v zdravotníctve veľmi dôležitá, aby vedeli, ako pristupovať k takto znevýhodneným pacientom a riešiť niekedy náročné situácie, akou môže byť napr. získanie informovaného súhlasu sluchovo postihnutého pacienta.

Nasledujúca časť knihy je venovaná komunikácii zdravotníckeho záchranára so sluchovo postihnutým. Piata kapitola je venovaná špecifikám komunikácie zdravotníckeho záchranára pri vybraných urgentných stavoch (úrazy, zlomeniny, krvácanie, dopravná nehoda, poranenia hrudníka). V šiestej kapitole autori opisujú vybrané modelové situácie komunikácie zdravotníckeho záchranára so sluchovo postihnutým pri poskytovaní prvej pomoci. Autori na základe skúseností vytvorili štyri modelové situácie, v ktorých opisujú priebeh komunikácie medzi zdravotníckym záchranárom a nepočujúcim pacientom. V tejto časti spočíva originalita publikácie. V obrazovej fotodokumentácii sú uvedené najčastejšie používané slová premietnuté do posunkovej reči. Táto časť publikácie predstavuje významný prínos autorov, nakoľko komunikácia zdravotníckeho záchranára so sluchovo postihnutým je špecifická tým, že v naliehavých situáciách nie je možné zabezpečiť prítomnosť tlmočníka a komunikácia s nepočujúcim pacientom, získanie anamnézy bez znalosti aspoň vybraných základných slov posunkového jazyka je zvlášť náročné.

Publikácia predstavuje základné dielo objasňujúce základné zásady komunikácie s pacientmi s postihnutím sluchu, ktoré v slovenských podmienkach doteraz chýbalo. Autori vynaložili veľa záslužného úsilia pre ďalšie zlepšenie prístupu sluchovo postihnutých ľudí k zdravotnej starostlivosti. Naučiť sa kvalitne vedenému rozhovoru so sluchovo postihnutým pacientom je pre pracovníkov v ošetrovatelstve a zdravotníctve veľmi náročná úloha. Vydaná publikácia môže poslúžiť pre prípravu odborného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov v tejto oblasti, a to na úrovni stredoškolskej, vysokoškolskej aj na špecializačnej úrovni.

Kontaktná adresa

doc. PharmDr. Pavol Beňo, CSc.
Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave
Katedra klinických disciplín
Univerzitné nám. 1
918 43 Trnava
e-mail: pavol.beno18@gmail.com